

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
"01" декабрь 2022 ел

КАРАР
№ 1332

«2023 - 2030 елларга Нурлат муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасының башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын раслау турында

«Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1991 елның 25 октябрдәгә 1807-1 номерлы Россия Федерациясе Законы, Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрдәгә 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте Стратегиясе, «Татарстан Республикасында Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм башка телләр турында» 1992 елның 8 июлдәгә 1560-ХII номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, саклау, өйрәнү, үстерү һәм үстерү өчен шартлар тудыру максатларында һәм Татарстан Республикасында Татарстан Республикасы дәүләт телләренең һәм башка телләренең функциональлеген арттыру, шулай ук татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. 1. Кушымта нигезендә «2023-2030 елларга Нурлат муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасының башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын (алга таба - Программа) расларга.

2. Программаның дәүләт заказчысы - координаторы итеп Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеген билгеләргә.

3. Финанс-бюджет палатасы тарафыннан ел саен чираттагы финанс елына район бюджетын формалаштырганда, мөмкинлекләренә исәпкә алып һәм шушы максатларга Нурлат муниципаль районы бюджетыннан жиберелә торган акчалар чикләрендә Программа чараларын тормышка ашыруга акчаларны карарга тәкъдим итәргә.

4. Нурлат муниципаль районы муниципаль берәмлекләренең җирле үзидарә органнарына Программа чараларының үтәлешен тәэмин итәргә тәкъдим итәргә.

5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге башлыгына йөкләргә.

Житәкчесе

З. Р. Сәйфетдинова

"2023 – 2030 елларга Нурлат муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы

Программаның паспорты

Программаның исеме	"2023 – 2030 елларга Нурлат муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы (алга таба-Программа)
Муниципаль заказчы- Программа координаторы	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге
Программаның төп уйлап табуучылары	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге
Программаның Максаты	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында татар, рус һәм башка телләргә, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру
Программаның Бурычлары	<ol style="list-style-type: none">1. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында тел сәясәтен норматив хокукый тәэмин итүне камилләштерү;2. Татарстан Республикасы дәүләт телләргә буларак татар һәм рус телләрен тигез эшләвенә ярдәм итү;3. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында татар һәм рус телләргә өйрәнүнең һәм татар һәм рус телләрендә укытуның тулаем системасын үстерү; татар телен өйрәнүгә һәм читтә татар телендә укытуга ярдәм итү Татарстан Республикасы;4. Саклау процессларын фәнни һәм фәнни-методик озату Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында татар һәм рус телләргә үстерү;5. Татарстан Республикасының Нурлат муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренә телләргә саклау һәм үстерү;6. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында социаль статусны арттыру һәм дәүләт һәм башка телләргә популярлаштыру.
Программаны тормаышка ашыру вакытлары һәм этаплары	2023 – 2030 еллар
Финанслау күләмнәрен еллар буенча бүлү белән	Программаны Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән финанслауның гомуми күләме 618 мең сум, шул исәптән: 2023 елда - 66 мең сум; 2024 елда - 66 мең сум;

	<p>2025 елда - 81 мең сум, 2026 елда - 81 мең сум, 2027 елда - 81 мең сум, 2028 елда - 81 мең сум, 2029 елда - 81 мең сум, 2030 елда – 81 мең сум. Искәрмә: финанслау күләмнәре фаразланган характерда һәм Татарстан Республикасы бюджеты мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтелергә тиеш.</p>
<p>Көтелгән соңгы программа нәтижәләре (программа нәтижәләрен бәяләү күрсәткечләре)</p>	<p>Программаны тормышка ашыру түбәндәге күрсәткечләрен саклап калырга мөмкинлек бирәчәк: дәүләт һәм муниципаль идарә, Мәгълүмат коммуникация һәм хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүматның нисбәте-50 процент / 50 процент; Туган тел һәм дәүләт теле - укытучыларының квалификацияләрен күтәрүчеләр өлеше-100 процент; яшь буынны милли мәдәниятләр кыйммәтләренә тарту максатыннан үткәрелгән чараларда катнашкан балаларның өлеше-елына 100 процент; мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында татар милләте балаларын туган телендә укыту һәм тәрбияләүне колачлау өлеше 57 процент дәрәжәсендә сакланачак; гомумбелем бирү оешмаларында татар милләте балаларын туган телендә укытуны колачлау өлеше 20 проценттан 30 процентка кадәр сакланачак; гомуми белем бирү оешмаларында рус милләте балаларына туган рус телендә белем бирүне колачлау өлеше 100 процент дәрәжәсендә сакланачак; Татарстан Республикасының Нурлат муниципаль районында массакүләм мәгълүмат чаралары өлеше 30 процент дәрәжәсендә сакланачак; Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында тел ситуациясе һәм Программаны гамәлгә ашыруның барышы турында массакүләм мәгълүмат чараларында басмалар саны 12 берәмлеккә житәчәк.</p>

I. программаны тормышка ашыру өлкәсенә гомуми характеристикасы, программа чишүгә юнәлтелгән проблемалар

Өлеге Программа Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1991 елның 25 октябрендәге 1807-1 номерлы федераль закон, «Россия Федерациясе дәүләт теле турында» 2005 елның 1 июнендәге 53-ФЗ номерлы федераль закон, Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте Стратегиясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, «Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1992 елның 8 июлендәге 1560-XII номерлы Татарстан Республикасы законы һәм " Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар телен куллану турында» 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, шулай ук Татарстан

Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе, Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының башка законнары нигезендә эшләнә һәм һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 25 октябрәндәге 794 номерлы карары белән расланган 2014 - 2022 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру, "2023-2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү" дәүләт программасын раслау турында" Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2020 елның 10 сентябрәндәге 821 номерлы карары кысаларында үткәрелә торган эшне дәвам итәргә тиеш.

Проблеманың эчтәлегенә

Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында 20 дән артык халык вәкиле яши, халык саны - 55 меңнән артык. Татарларның вәкилләре - 51,8 процент, руслар - 21 процент, чуашлар - 25,2 процент, башка милләт вәкилләре - 2 процент. Районның ижтимагый үсешен аның территориясендә яшәүче халыклар горезф-гадәтләренә тыгыз этномәдәни бер-берсенә үтәп керүе белән характерлана.

Гамәлдәге законнар базасы район халкының мәдәни-тел хокукларын гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыруга нигез салды. Шулай ук вакытта тел елкәсендә норматив хокукый җайга салуның федераль, төбәк һәм муниципаль дәрәжәләрен синхронлаштыру, хокук куллану методологиясен эшләү һәм мониторинглау, шулай ук әлеге эшчәнлекне координацияләүче оештыру инфраструктурасын камилләштерү зарурлыгы бар.

Телләр үсешенә мәгълүмати киңлек зур йогынты ясый. Соңгы вакытта телләрнең лексик күләменә кимүе, оештыру-фогафик, пунктуацион һәм стилистик хаталарның артуы күзәтелә, шулай ук исәптән масса күләм мәгълүмат чараларында да. Яшьләрнең теле чит ил алынмалары, жаргонизм, вульгаризм һәм компьютер лексикасы чыгымнары белән алыштырылган. Ижтимагый оешмаларның актив катнашуында дәүләт, ведомство һәм муниципаль хакимиятнең барлык дәрәжәләрендә телләргә яклау механизмын эшләү зарур.

Әлеге эшчәнлек юнәлешендә белем бирү оешмалары әйдәп баручы роль уйнай. Аерым алганда, Нурлат муниципаль районының гомум белем бирү учреждениеләрендә 3 Туган тел: рус, татар, чуаш телләрен өйрәнәләр, шулай ук туган татар телендә укыту алып барыла. Укыту методикасын камилләштерү мөһим бурыч булып тора.

Татар телен белүчеләр саны кимү тенденциясе сакланып кала, татар телен куллану өлкәсенә кимүе күзәтелә, шулай ук исәптән халыкның эштә һәм көнкүрештә көндәлек аралашуы шартларында да. Халыкның туган телен һәм этник мәдәниятен югалту куркынычы татар телен, әдәбиятын, мәдәниятен саклау, үстерү һәм тарату проблемасының актуальлеген ныгыта.

Районның мәдәни-тел хокукларын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру нигезен гамәлдәге законнар базасы салды.

1991 елның октябрәндә " РСФСР халыклары телләре турында» Федераль закон кабул ителә, 1992 елның июнендә Россия Федерациясе Югары Советының Милләтләр Советы Россия Федерациясе халыкларының телләрен саклау һәм үстерү буенча дәүләт программасы концепциясен хуплай.

1992 елның 8 июлендә кабул ителгән» Татарстан Республикасы халыклары телләре турында " Татарстан Республикасы Законы Россия законнарына нигезләнгән. Республикада Россия Федерациясе Законы һәм Татарстан Республикасының дәүләт суверенитеты турында декларация нигезендә кабул ителгән әлеге Закон Татарстан Республикасында татар һәм рус телләренә дәүләт телләре булуын билгеләде. Ике төлнең бу статусы 1992 елның 6 ноябрәндә кабул ителгән Татарстан Республикасы Конституциясендә, «Татарстан Республикасында дәүләт телләре һәм башка телләр турында» 2004 елның 28 июлендәге 44-ТРЗ номерлы, 2004 елның 11 октябрәндәге «2014-2020 елларга Татарстан Республикасында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» 2004 елның 11 октябрәндәге 52-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законнарында, Министрлар Кабинетының 21.10.2013 карары

№794 «2014-2020 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә өйрәнү, саклау һәм үстерү турында» 2018 елның 13 декабрдәге 1129 номерлы дәүләт программасын раслау турында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2023-2030 елларга Татарстан Республикасында телләргә турында» 2020 елның 10 сентябрдәге 821 номерлы карары нигезенә таяна.

Законнар базасын гомумләштерү ашыру ТР дәүләт телләрен өйрәнүне һәм туган телләрдә белем бирүне үстерүне һәм Нурлат муниципаль районында татар телендә белем бирүче мәктәпләр санын саклауны тәэмин итүгә юнәлдерелгән.

Гомумән алганда, алдагы программаны гомумләштерү ашырган елларда Нурлат муниципаль районы уку йортлары татар теле һәм әдәбиятын укытуны оештыру буенча квалификацияле кадрлар һәм укыту-методик әдәбият белән тәэмин ителгән. Милли мәгарифне үстерүгә ярдәм итү максатларында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен өйрәнү буенча методик кабинетларның укыту-методик базасын заманча җиһазлар, иллюстратив материаллар һәм күрсәтмә әсбаплар белән тәэмин итү эше алып барылды. Интерактив белем бирү продукциясен һәм телләргә укытуның мультимедиа эчтәлеген системалы эшкәртү һәм гомумләштерү кертү башланды.

Халыкны туган телдә әдәбият белән тәэмин итү максатыннан район һәм авыл китапханәләре фондлары ел саен Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телләрендә әдәбият белән тулыландырыла. Әлеге телләрдә нәшрият эшчәнлеген алып барыла.

Әлеге Программа алдагы программаларны тормышка ашыру тәҗрибәсен анализлау нигезендә эшләнгән, проблеманың барлык өлкәләрен һәм аспектларын, кабул ителгән чараларның нәтиҗәләгән һәм программаның барлык төп факторларга йогынтысының нәтиҗәләгән тәэмин итү максатыннан эшләнгән.

Тормышка ашыру нәтиҗәләрен анализлау Программалар Татарстан Республикасында телләргә саклау һәм үстерү эшендә куелган тырышлыкларга карамастан, куелган максатларның барысы да Татарстан Республикасында тел сәясәтен гомумләштерү ашыруны тоткарлаучы факторлар булу сәбәпле ирешелмәгән, алар арасында түбәндәгеләр төп итеп күренә:

- ә) алдагы программаны финанслау җитми;
- б) туган телләргә өйрәнү өлешендә мәгариф турында федераль законнардагы үзгәрешләр, нәтиҗәдә яңа методикалар, укыту материаллары эшләү мөһимләшеп килә;
- в) республикада яшәүче халыкларның туган телләрен үзләштерүгә мотивациянең кимү тенденциясе, язма һәм сөйләм мәдәниятен саклау һәм үстерү чаралары җитмәү;
- г) Татарстан Республикасының тел сәясәтен һәм тел өлкәсендә гражданның хокукларын нәтиҗәле гомумләштерү ашыруны тәэмин итә торган инфраструктурада, инструментларда һәм механизмнарда ниндидер инерционлык; тышкы шартларны үзгәртүгә оператив мөнәсәбәт таләп ителә.

Бу программаны эшләнгән күрсәтелгән тыю факторлары исәпкә алынды.

II. Төп максат, бурычлар һәм күрсәткечләр (күрсәткечләр) казанышлар максатлары һәм бурычларны хәл итү, тасвирламасы төп көтелгән ахыргы программа нәтиҗәләре, сроклары һәм аны тормышка ашыру этаплары

Программа Татарстан Республикасы дәүләт телләргә һәм Татарстан Республикасында башка телләргә өлкәсендә дәүләт сәясәтенең төп принциплары нигезендә эшләнгән, алар телләргә гармонияле хезмәттәшлеген, республикада яшәүче халыклар вәкилләренең милли-тел мөнфәгатьләренең тотрыклы балансын саклауны күздә тотта.

Программаның Максаты – Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында татар, рус һәм башка телләргә, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.

Программа чаралары программа бурычлары нигезендә Татарстан Республикасында

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
балаларына рус телендә белем бирүне колачлау өлеше, процентлар ы									
Яшь буынны милли мәдәниятләр, процент кыйммәтләр енә тарту максатыннан үткөрелгән чараларда катнашкан балаларның өлеше	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Татарстан Республикасында тел ситуациясе һәм Программаны гамәлгә ашыруның барышы турында ММЧда публикацияләр саны, берәмлекләр	40	45	50	55	60	65	65	70	70

Программаны ресурслар белән тәзмин итү күләме бурычлар буенча аңа № 1 Кушымтада тәкъдим ителгән.

Максат һәм бурычлар, программа нәтижәләрен бәяләү индикаторлары һәм чараларны финанслау аңа 2 нче кушымтада тәкъдим ителгән.

III. Программаны ресурслар белән тәзмин итү

Программаны Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән финанслауның гомуми күләме тәшкил итә 618 мең сум, шул исәптән:

- 2023 елда - 66 мең сум;
- 2024 елда - 66 мең сум;
- 2025 елда - 81 мең сум;
- 2026 елда - 81 мең сум;
- 2027 елда - 81 мең сум;
- 2028 елда - 81 мең сум;
- 2029 елда - 81 мең сум;
- 2030 елда – 81 мең сум.

Аерым чараларны уртак максатлар һәм бурычлар белән берләштергән комплекслы

проект алымы (аларны координациялэнгән һәм килешенгән рәвештә башкарганда) акчалардан рациональ файдалануны һәм уңай нәтижеләргә ирешүне тәэмин итәргә мөмкинлек бирәчәк.

Программа чараларын гамәлгә ашыру өчен билгелэнгән тәртиптә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре бюджетлары һәм бюджеттан тыш чыганаclar акчаларын жәлеп итү мөмкин.

IV. Программаны тормышка ашыру механизмы

Программа чараларын гамәлгә ашыру барышында аның дәүләт заказчысы – координаторы (Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге) төп башкаручыларның үзара хезмәттәшлеген, чараларны гамәлгә ашыруның барышын һәм Программаны үтәүчеләрнең чараларны нәтижәле куллануын тикшереп торуны тәэмин итә. Программа чаралары дәүләт заказчысы – программаның координаторы һәм программ чараларның барлык башкаручылары тарафыннан башкарыла торган дәүләт контрактлары нигезендә тормышка ашырыла.

Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы башкарма комитет, ведомство һәм оешмалар бүлекләре Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегенә квартал саен, хисап кварталыннан соң килә торган айның 15 числосына кадәр, аның үтәлеше турында мәгълүматны тапшыра.

Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге түбәндәгеләрне жибәрә:

квартал саен, хисап чорыннан соң килә торган айның 25 енә кадәр, Татарстан Республикасы Икътисад министрлыгына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты каршындагы Телләр турындагы законнарны гамәлгә ашыру советына Программаны гамәлгә ашыру турында статистик, белешмә һәм аналитик мәгълүмат, шулай ук финанс чараларыннан файдалануның нәтижелелеге турында;

ел саен, хисап чорыннан соң килә торган елның 1 мартына кадәр Татарстан Республикасы Икътисад министрлыгына, Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты каршындагы Телләр турындагы законнарны гамәлгә ашыру буенча советка Программаны гамәлгә ашыру барышы һәм финанс чараларыннан файдалануның нәтижелелеге турында мәгълүмат.

V. Программаның социаль-икътисади эффективлыгын бәяләү

Программаның нәтижелелеге билгелэнгән срокларда чараларны үтәү дәрәжәсе буенча бәяләнә. Программаның нәтижелелеген бәяләү өчен Татарстан Республикасында этноязык ситуациясен мониторинглау нәтижеләре, Этносоциологик тикшеренүләр, шулай ук министрлык һәм ведомстволарның агымдагы хисап материаллары, Татарстан Республикасы буенча Дәүләт статистикасы федераль хезмәтенең территориаль органы материаллары (Татарстанстат) кулланыла.

Программаны тормышка ашыруның төп нәтижәсе булып мәгариф дәрәжәсен, этноязык компетенциясен саклап калу, телләрнең эшләве өлкәсен киңәйтү, халыкара, милли һәм төбәк дәрәжәсендә мәгълүмат алмашу системаларында телләрне куллану мөмкинлекләрен киңәйтү исәбенә фәнни-техник һәм мәдәни үсешне активлаштыру, мәгариф өлкәсе хезмәткәрләренең квалификациясен, һөнәри осталыгын арттыру, мәдәни һәм этноязыкыйны саклау торырга тиеш төрлелек, толерантлыкны һәм милләтара татулыкны арттыру тора.

Программа сәяси, икътисади, социаль һәм этномәдәни өлкәләрдә һәм мәгълүмат киңлекләрендә Татарстан Республикасының дәүләт һәм башка телләренең яшәешен чагылдыра торган микъдар күрсәткечләрен арттыруны, шулай ук Татарстан Республикасының Нурлат муниципаль районы һәм республикадан читтә татар теле мәгариф системасында, Татарстан Республикасында Нурлат муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренең телләрен саклап калуны һәм үстерүне, дәүләт һәм башка телләрнең социаль статусын һәм абруен күтәрүне һәм Татарстан Республикасының

Нурлат муниципаль районында татар һәм рус телләренең функциональ потенциалын үстерү ечен нәтижәле фәнни эшләнмәләр кертүне күздә тотта.

Программада каралган чараларны гамәлгә ашыру рухи байлыкны арттыруга; Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында яшәүче халыкларның телен, әдәбиятын һәм мәдәниятен популярлаштыручы агарту чараларының халык ечен үтемлелегенә; Татарстан Республикасы дәүләт телләренең функциональлеген күтәрүгә; башкаручыларның эшен координацияләргә һәм оптимальләштерергә, Программаны гамәлгә ашыруның фәнни һәм эксперт-аналитик базасын көчәйтәргә, Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренең Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм телләрен куллану өлкәсендә норматив хокукый документларны камилләштерүгә ярдәм итәчәк.

Программа социаль һәм мәдәни өлкәләрдә үсешнең озак сроклы нәтижәләрен тәмин итүче механизмнар һәм чаралар системасын булдыруга исәпләнгән. Мондый тердәге нәтижәләр гади статистик үлчәүләргә бирелми һәм бәя бәясендә белдерелә алмый.

Программа чараларын гамәлгә ашыру терле типтагы һәм дәрәжәдәге мәгариф оешмаларының белем һәм тәрбия эшчәнлеген хупларга һәм үстерергә ярдәм итәчәк, педагогның социаль статусын арттырачак, мәгариф системасын һәм халыкның этнотел ихтыяжларына хезмәт күрсәтүләр өлкәсен якынайтырга мөмкинлек бирәчәк, халыкның туган телләрен ейрәнүдә һәм үстерүдә конституциячел хокукларын яклауга ярдәм итәчәк, Татарстан Республикасының тел законнарын гамәлгә ашыру чараларын координацияли һәм оптимальләштерә.

«2023 – 2030 елларга
Нурлат муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт
телләрен һәм Татарстан Республикасының башка телләрен саклау,
өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль
районының муниципаль программасына 1 нче кушымта

**«Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә 2023 - 2030 елларга саклау,
өйрәнү һәм үстерү» дәүләт программасы нәтижеләрен бәяләүнең максатлары, бурычлары, индикаторлары һәм аның
чараларын финанслау**

Исем теп чаралар	Башка ручы	Төп чар ала рны ң үтә лү вак ыты	Соңгы нәтиж әләрн е ң бәялә ү күрсәт кечләр е, үлчәү берәм леге	Индикаторларның кыйммәтләре										Бюджет акчалары белән финанслау Татарстан Республикасы, млн. сум						
				20 22 ел (тө п)	20 23 ел	20 24 ел	20 25 ел	20 26 ел	20 27 ел	20 28 ел	20 29 ел	20 30 ел	20 23 ел	202 4 ел	202 5 ел	202 6 ел	202 7 ел	202 8 ел	202 9 ел	2030 ел
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1. Дәүләт телләренең эшчәнлеген һәм өйрәнүен оештыру-хокукый һәм аналитик тәэмин итү Татарстан Республикасы һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләргә																				
1.1. Татарстан Республикасы телләре турындагы законнарны гамәлгә ашыру буенча муниципаль комиссияләр эшчәнлеген оештыру	жирле үзидар ә органны ары (киле штерү буенча)	202 3 – 203 0 еллар	комис сияләр саны, берәм лекләр	1	1	1	1	1	1	1	1	1	мәгариф бүлегенең төп эшчәнлеген һәм жирле үзидарә органнары							
1.2. 2023-2030	Мәгар	202	кабул	1	1	1	1	1	1	1	1	1	мәгариф бүлегенең төп эшчәнлеген							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
елларга муниципаль программаларны эшләү, раслау һәм тормышка ашыру	иф бүлеге (киләшү буенча)	3 - 203 0 еллар	ителгән программалар саны, берәмлекләр										һәм җирле үзидарә органнары							
1.3.Норматив хокукый актларны татар теленә тәржемә итү	Нурлат МР башкарма комитеты	202 3 - 203 0 еллар	Норматив хокукый актларның гомуми саныннан та-тар теленә күчере-лгән норма тив хокукый актларның елеше проц-нтлар да	10 0	10 0	10 0	10 0	10 0	10 0	10 0	10 0	10 0	төп эшчәнлек җирле үзидарә органнары							
1.4.Рус, татар һәм чуаш	Нурлат МР	202 3 -	Проц-нттагы	10 0	10	10	10	10	10	10	10	10	төп эшчәнлек җирле үзидарә органнары							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21												
Нибары													0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Барлығы													0																			
3. Татарстан Республикасы дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләренең тигез эшләвенә ярдәм итү																																
3.1. Нурлат муниципаль районында теле - һәм радиотапшыруларны Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә алып бару	жирле үзидарә органнары (килештерү буенча)	2023 - 2030 еллар	Нурлат район рус һәм та-тар телләрендә тапшырулар өлеше, процетларда	100	100	100	100	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегенә "Нурлат" телерадиокомпанияләре																			
3.2. Татарстан Республикасының Нурлат муниципаль районында радиотапшыруларны дәүләт телләрендә алып бару	жирле үзидарә органнары (килештерү буенча)	2023 - 2030 еллар	Нурлат муниципаль районында билгеләнгән тәртиптә дәүләт телләрендә басылган	100	100	100	100	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегенә																			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
			норматив хокукый актларның процетларда өлеше																		
3.3. Нурлат муниципаль районында тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чараларын дәүләт телләрендә рәсмиләштерү	жирле үзидарә органнары (килештерү буенча)	2023 - 2030 еллар	тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чаралары өлеше	60	100	100	100	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегенә								
			оформат дәүләт телендә, тулаем мәгълүмат шәхесендә, процет																		
3.4. Нурлат	жирле	202	Нурлат	60	100	100	100	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегенә								

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
муниципаль районьнда юл күрсәткечләре һәм дәүләт телләрендә рәсмиләштерү	үзидарә органнары (киләштерү буенча)	3 - 2030 еллар	Т муниципаль районьнда билгеләнгән юл күрсәткечләре саны ике дәүләт телендә, процетларда		0	0	0	0	0	0	0	0								
3.5. Нурлат муниципаль районьның ике дәүләт телендә халыкка мәгълүмати хезмәт күрсәтүне оештыру	жирле үзидарә органнары (киләштерү буенча)	2023 - 2030 еллар	Нурлат муниципаль районьнда гомум халык-венный транспорт шәхесендә автоинформаторла	85	90	90	90	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегенә							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			р белән тәми н ителгә н шәһәр элемент әсендә ә жәмәг ать тран- спорт ының өлеше , проце нтлар ы																	
3.6. Нурлат муниципаль районында урам күрсәткечләрен дәүләт телләрендә рәсмиләштерү	жирле үзидарә органнары (килештерү буенча)	2023 - 2030 еллар	икедәүләт телендә бизәлгән урам күрсәткечләренә бер өлеш урам күрсәткечләре	75	80	82	84	86	88	90	92	94	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегенә							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			енең проце нтлар ында																	
3.7. Нурлат муниципаль районында тимер юл вокзалы, автовокзал һәм аэропорт территорияләре һәм биналарында халыкка информатсион хезмәт күрсәтүне оештыру	жирле үзидарә органы (килештерү буенча)	2023 - 2030 еллар	Нурлат муниципаль районында тимер юл вокзалы, автовокзал территорияләре һәм биналарын ике дәүләт теленә мәгълүмати хезмәт күрсәтү белән тәмин итүнең	50	60	65	70	75	80	85	90	95	жирле үзидарә органнарының теп эшчәнлегенә							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			процент өлеше																	
3.9. Нурлат муниципаль районында сәүдә хезмәткәрләре тарафыннан халыкка ике дәүләт телендә хезмәт күрсәтү	жирле үзидарә органнары (килештерү буенча)	2023 - 2030 еллар	халыкка дәүләт телләрендә хезмәт күрсәтү өлеше, процентлар	98	98	98	98	98	98	98	98	98	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегенә							
3.10. Нурлат муниципаль районында хезмәт күрсәтү өлкәсе предприятиеләрендә белешмә мәгълүматның ике дәүләт телендә булуын тәмин итү	жирле үзидарә органнары (килештерү буенча)	2023 - 2030 еллар	ике дәүләт телендә фон өлеше, процент	95	97	98	98	98	98	98	98	98	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегенә							
3.11. Нурлат муниципаль районында түләүсез юридик ярдәм алуға гражданның	жирле үзидарә органнары (килештерү буенча)	2023 - 2030 еллар	татар телендә күрсәтелгән хезмәтләрне	100	100	100	100	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегенә							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
ң хокукларын гамәлгә ашыру ечен шартлар тудыру	буенча)		ң татар телендә мәрәжәгать иткән гражданныр мәрәжәгатьләр өчен өлеш, проценты																		
3.12.Муниципаль программаны эшләү һәм раслау	Жирле үзидарә органы (килештерү буенча)	2023 - 2030 еллар	Сан расланган программалар, берәмлекләр	1	1	1	1	1	1	1	1	1	мәгариф бүлегенең һәм жирле үзидарә органнары төп эшчәнлегенә								
3.13.Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министры каршындагы ришвәтчелеккә каршы торы	Мәгариф бүлеге	2023 - 2030 еллар	Катнашучылар саны, кешеләр	100	100	100	100	100	100	100	100	100	мәгариф бүлегенең төп эшчәнлегенә								

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
комиссиясе																				
Нибары														0	0	0	0	0	0	0
Барлыгы														0						
4. Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның татар һәм рус телләрен, башка телләрен өйрәнүнең бербөтен системасын үстерү; Татарстан Республикасында икетеллек һәм полилингваль белем бирү системаларын оештыру һәм укыту-методик озата бару, Татарстан Республикасынан читтә татар телен өйрәнүгә һәм укытуга ярдәм итү																				
4.1. Нурлат муниципаль районының «туган телне һәм әдәбиятны укытуның актуаль мәсьәләләре» ана теле һәм әдәбияты укытучылары өчен фәнни-методик семинарлар оештыру һәм уздыру	мәгариф бүлеге (киңәш буенча)	2023 – 2030	оештырылган семинарлар саны	2	2	2	2	2	2	2	2	2	мәгариф бүлегенең теп эшчәнлегенә							
4.2. Нурлат муниципаль районы гомуми белем бирү оешмаларының рус теле һәм әдәбияты укытучылары өчен муниципаль методик семинарлар оештыру һәм уздыру	мәгариф бүлеге (киңәш буенча)	2023 – 2030	үткәреп берәмлекләр саны,	2	2	2	2	2	2	2	2	2	мәгариф бүлегенең теп эшчәнлегенә							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
5.16. "Аталан» мектеп укучыларының милли-разведка форумы	ТР мөгариф һәм фән министрлыгы, Анти (килешү буенча), Обществ енные оешмалар (килештерү буенча)	2023 – 2030 еллар	катнашучылар саны-кеше	100	100	100	110	110	110	120	120	120	10000	10000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	
Нибары													51000	51000	66000	66000	66000	66000	66000	66000	66000
Барлығы													498 000								
6. Интернет-киңлектә уңайлы тел мохите булдыру һәм массакүләм мәгълүмат чараларында туган телләрне популярлаштыру																					
6.1. Массакүләм мәгълүмат чаралары аша программа чараларының үтәлеш турында халыкка даими рәвештә хәбәр	Татмедиа	2023 - 2030 еллар	программаларны проц ентларда тормышка ашыру	100	100	100	100	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнары төп эшчәнлеге, "Нурлат" телерадиокомпаниясе								

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21		
матбугаты фестивале	бүлеге (киле шү буенча)		шучыл ар саны, кеше																			
Нибары													15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Барлыгы													120 000									
Программа буенча барлыгы													66 000	66 000	81 000	81 000	81 000	81 000	81 000	81 000	81 000	81 000
Программа буенча барлыгы													618 000									